2020-05-19

B E S L U T S S P R O M E M O R I A

FI Dnr 17-21914

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Ändringar i regler om försäkringsrörelse och försäkringstekniska grunder

Sammanfattning

Finansinspektionen inför ändringar i föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse, som rör beräkning av försäkringstekniska avsättningar samt ansökningar om tillstånd att förvärva aktier i försäkringsföretag.

Ändringarna innebär att försäkringsföretag i fler fall än tidigare kan få tillstånd att använda matchningsjusterade riskfria räntesatser vid beräkning av bästa skattningen av livförsäkringsåtaganden, och att en av formlerna för hur volatilitetsjustering av riskfria räntesatser ska beräknas justeras. Ändringarna innebär också att juridiska personer kan ansöka om tillstånd att förvärva aktier i försäkringsföretag utan att behöva använda vissa blanketter, vilket tidigare har varit ett krav.

Dessutom ändras antagandena om dödlighet för ålderspension och sjuklighet för sjukpension i bilagan till Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:24) om försäkringstekniska grunder. Föreskrifterna tillämpas när en arbetsgivare enligt 3 § lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. ska beräkna kapitalvärdet av pension som en arbetstagare har tjänat in.

Ändringarna träder i kraft den 1 juni 2020. Företag får dock fortsätta att tillämpa bilagan till föreskrifterna om försäkringstekniska grunder i den lydelse som gällde före ikraftträdandet, för det räkenskapsår som avslutas senast den 31 december 2020.

Innehåll

1 Utgångspunkter 3
1.1 Målet med regleringen 3
1.2 Nuvarande och kommande regelverk 4
1.3 Rättsliga förutsättningar 5
1.4 Regleringsalternativ 6
1.5 Ärendets beredning 6
2 Motivering och överväganden 7
2.1 Matchningsjustering 7
2.2 Volatilitetsjustering 7
2.3 Ansökan om tillstånd att förvärva aktier 8
2.4 Tryggandegrunder 9
2.5 Ikraftträdande 12
3 Konsekvenser 12
3.1 Matchningsjustering 12
3.2 Volatilitetsjustering 13
3.3 Ansökan om tillstånd att förvärva aktier 14
3.4 Tryggandegrunder 15

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

1.1.1 Matchningsjustering

När ett försäkringsföretag beräknar storleken på sina försäkringstekniska avsättningar kan det under vissa förutsättningar använda en matchningsjusterad riskfri räntestruktur, se avsnitt 1.2.1. Förutsättningarna för att kunna göra det anges i 4 kap. 15 och 16 §§ Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse (försäkringsrörelseföreskrifterna). Bestämmelserna har införts för att genomföra artikel 77 b i Solvens 2-direktivet[1].

För att Sverige ska genomföra direktivet fullt ut ändras försäkringsrörelseföreskrifterna genom att ett tillägg som motsvarar det som anges i artikel 77 b 1 andra stycket i Solvens 2-direktivet förs in.

1.1.2 Volatilitetsjustering

Som ett alternativ till matchningsjustering kan ett försäkringsföretag använda en volatilitetsjustering av de riskfria räntesatserna vid beräkningen av försäkringstekniska avsättningar. Syftet är att motverka ett så kallat procykliskt agerande i försäkringsföretagens investeringsprocesser, exempelvis massförsäljning av tillgångar vars marknadsvärde börjar falla.

Genom en ändring i Solvens 2-direktivet har en av formlerna för beräkning av volatilitetsjustering i artikel 77 d 4 ändrats.[2] För att genomföra ändringen i direktivet justeras 4 kap. 23 § försäkringsrörelseföreskrifterna på motsvarande sätt.

1.1.3 Ansökan om tillstånd att förvärva aktier

Finansinspektionen underlättar möjligheterna för juridiska personer att via myndighetens webbplats ansöka om tillstånd att förvärva aktier i försäkringsföretag. Det görs genom att kravet i försäkringsrörelseföreskrifterna på att använda vissa angivna blanketter, som är bilagor till föreskrifterna, tas bort. Ändringen väntas också förenkla Finansinspektionens handläggning av sådana ansökningar.

---

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II).

[2] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/2177 av den 18 december 2019 om ändring av direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II), direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument samt direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

1.1.4 Tryggandegrunder

Finansinspektionen ändrar även i bilagan till Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:24) om försäkringstekniska grunder (föreskrifterna om tryggandegrunder). Syftet med ändringarna är att uppdatera de antaganden om dödlighet för ålderspension och sjuklighet för sjukpension som är vägledande för arbetsgivare när de tillämpar lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen). Målet är att detta ska leda till mer rättvisande beräkningar.

Dessutom görs en rättelse av formeln för att beräkna dödlighet för höga åldrar.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

1.2.1 Matchningsjustering

Försäkringsföretag ska enligt 5 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (2010:2043), FRL, göra försäkringstekniska avsättningar för sina åtaganden enligt ingångna försäkringsavtal. Avsättningarna bestäms enligt 5 kap. 5 § FRL bland annat genom en bästa skattning av de kassaflöden som kan uppkomma med anledning av åtagandena. Finansinspektionen får enligt 5 kap. 7 § första stycket FRL besluta att ett försäkringsföretag får använda en så kallad matchningsjusterad riskfri räntestruktur när det beräknar den bästa skattningen.

I 4 kap. 15 § försäkringsrörelseföreskrifterna anges vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att ett försäkringsföretag ska få använda matchningsjustering.

1.2.2 Volatilitetsjustering

Ett försäkringsföretag får använda en volatilitetsjusterad riskfri räntestruktur vid beräkningen av försäkringstekniska avsättningar enligt 5 kap. 9 § första stycket FRL. Genom en sådan volatilitetsjustering mildras effekterna av mycket stora räntedifferenser för obligationer.

I 4 kap. 22–24 §§ försäkringsrörelseföreskrifterna finns det övergripande bestämmelser om hur beräkningen av volatilitetsjusteringen ska göras. Bestämmelserna har införts för att genomföra artikel 77 d i Solvens 2-direktivet (jfr prop. 2015/16:9, s. 574). Som förklaras i avsnitt 1.1.2 har en av formlerna för beräkning av volatilitetsjustering i artikel 77 d i Solvens 2-direktivet justerats. Ändringsdirektivet trädde i kraft den 30 december 2019.

Bestämmelserna i 4 kap. 22–24 §§ försäkringsrörelseföreskrifterna hänvisar också till artiklarna 49–51 i Solvens 2-förordningen[3], där det finns ytterligare bestämmelser om hur volatilitetsjusteringen ska beräknas.

---

[3] Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/35 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkringsverksamhet (Solvens II).

1.2.3 Ansökan om tillstånd att förvärva aktier

I 15 kap. 1–7 §§ FRL finns det krav på tillstånd för förvärv av aktier i ett försäkringsaktiebolag och bestämmelser om förutsättningar för att få ett sådant tillstånd.

Bestämmelser om handläggning av ansökningar om förvärvstillstånd finns i 2 kap. 18–23 §§ försäkringsrörelseförordningen (2011:257), FRF.

Regler om handläggning finns även i försäkringsrörelseföreskrifterna. Enligt 10 kap. 4 § de nuvarande föreskrifterna ska en ansökan om tillstånd att förvärva aktier eller andelar i ett försäkringsföretag innehålla de uppgifter som framgår av bilaga 1 a för en fysisk person eller bilaga 1 b för en juridisk person. Enligt andra stycket i samma paragraf ska en förvärvare som är en juridisk person använda bilaga 1 b för uppgifter om den juridiska personen och bilaga 1 c för uppgifter om styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör och dennes ställföreträdare i den förvärvande juridiska personen.

1.2.4 Tryggandegrunder

En arbetsgivares utfästelse om pension till en arbetstagare eller arbetstagarens efterlevande kan tryggas genom en särskild redovisning av pensionsskuld eller avsättning av medel till en pensionsstiftelse enligt tryggandelagen. Kapitalvärdet av den pension som arbetstagaren har tjänat in vid en särskild tidpunkt beräknas enligt 3 § samma lag med ledning av försäkringstekniska grunder som fastställs av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

I föreskrifterna om tryggandegrunder anges antaganden om bland annat dödlighet och sjuklighet för beräkningen av kapitalvärdet. Enligt 4 § första stycket ska kapitalvärdet som huvudregel beräknas med ledning av de försäkringstekniska grunder som anges i bilagan till föreskrifterna.

1.3 Rättsliga förutsättningar

1.3.1 Matchningsjustering

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 5 kap. 18 § 2 FRL meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att ett försäkringsföretag ska få tillstånd att använda en matchningsjusterad riskfri räntestruktur när det beräknar försäkringstekniska avsättningar. Det framgår av 7 kap. 2 § första stycket 18 FRF att Finansinspektionen har ett bemyndigande att meddela föreskrifter om detta.

1.3.2 Volatilitetsjustering

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 5 kap. 18 § 3 FRL meddela föreskrifter om hur en volatilitetsjustering enligt 5 kap. 9 § FRL ska beräknas. Det framgår av 7 kap. 2 § första stycket 19 FRF att Finansinspektionen har ett bemyndigande att meddela föreskrifter om detta.

1.3.3 Ansökan om tillstånd att förvärva aktier

I 7 kap. 2 § andra stycket FRF finns ett bemyndigande för Finansinspektionen att meddela föreskrifter om verkställigheten av FRL i den utsträckning som förordningen inte innehåller sådana bestämmelser. Bestämmelsen innebär att Finansinspektionen får meddela föreskrifter om handläggningen av ansökningar om tillstånd för förvärv av aktier i försäkringsaktiebolag.

1.3.4 Tryggandegrunder

Kapitalvärde ska enligt 3 § tryggandelagen beräknas med ledning av försäkringstekniska grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Finansinspektionen har fått bemyndigande att meddela föreskrifter om försäkringstekniska grunder genom 1 § förordningen (2007:721) med bemyndigande för Finansinspektionen att meddela föreskrifter om försäkringstekniska grunder.

1.4 Regleringsalternativ

För att Finansinspektionen ska uppnå de angivna målen finns det inget annat alternativ än att ändra i försäkringsrörelseföreskrifterna och i bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder. Konsekvenserna av att inte göra ändringarna av matchningsjustering och volatilitetsjustering är att Sverige inte genomför Solvens 2-direktivet fullt ut.

Om ändringarna i fråga om ansökningar av förvärvstillstånd inte genomförs kvarstår kravet på att juridiska personer ska använda vissa blanketter. Det skulle försvåra Finansinspektionens arbete med att möjliggöra ansökningar via myndighetens webbplats.

Om ändringarna i fråga om tryggandegrunder inte genomförs fortsätter nuvarande antaganden om sjuklighet och dödlighet att gälla, och felaktigheten i formeln för beräkning av dödlighet vid höga åldrar kvarstår. Detta innebär mindre rättvisande beräkningar än med de nya föreskrifterna.

1.5 Ärendets beredning

Finansinspektionen höll ett referensgruppsmöte i december 2019, då Svensk Försäkring deltog och lämnade synpunkter på ett utkast till föreskrifter.

Ett förslag till föreskrifter skickades på remiss den 3 februari 2020. Svensk Försäkring, Svenska Aktuarieföreningen, Srf konsulterna, Regelrådet, Pensionsmyndigheten, Konkurrensverket, SPV, FAR och Företagarna svarade. En del remissinstanser lämnade synpunkter i sak medan andra enbart meddelade att de tillstyrker förslaget eller att de avstår från att yttra sig.

Finansinspektionen skickade den 12 mars ett justerat förslag till ändringar i föreskrifterna om tryggandegrunder på tilläggsremiss. Svensk Försäkring, Regelrådet, Pensionsmyndigheten, FAR, Företagarna och SPV svarade på remissen. Det var bara SPV som lämnade synpunkter i sak. Övriga

remissinstanser meddelade att de avstår från att yttra sig eller att de inte har några synpunkter.

Finansinspektionen har efter remitteringarna övervägt de synpunkter som kommit in. I avsnitten nedan redogörs för huvuddragen i synpunkterna och hur Finansinspektionen bemöter dem. Föreskrifterna har efter remitteringen även bearbetats redaktionellt.

2 Motivering och överväganden

2.1 Matchningsjustering

Finansinspektionens ställningstagande: En bestämmelse som motsvarar det som anges i det andra stycket i artikel 77 b 1 i Solvens 2-direktivet införs i 4 kap. 15 § försäkringsrörelseföreskrifterna.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Inga synpunkter har kommit in.

Finansinspektionens skäl: I artikel 77 b 1 i Solvens 2-direktivet finns en uppräkning av villkor som ett försäkringsföretag ska uppfylla för att det ska få använda en sådan matchningsjustering som beskrivs ovan i avsnitt 1.2.1. Det anges i punkten h att kassaflöden för en avsatt tillgångsportfölj ska vara fasta och inte kunna ändras av tillgångarnas emittent eller en annan tredje part. I artikel 77 b 1 andra stycket anges det att trots det som anges i punkten h kan ett försäkringsföretag ”använda tillgångar för vilka kassaflödena är fasta, med undantag för ett inflationsberoende, förutsatt att dessa tillgångar återspeglar de kassaflöden som inbegriper inflation i portföljen med försäkrings- eller återförsäkringsförpliktelser”. Det som anges i andra stycket har tidigare inte genomförts i svensk rätt.

Det finns i 4 kap. 15 § försäkringsrörelseföreskrifterna villkor för att ett försäkringsföretag ska få använda matchningsjustering. I paragrafens fjärde punkt finns villkoret från artikel 77 b 1 h i Solvens 2-direktivet om att kassaflödena för den avsatta tillgångsportföljen ska vara fasta. Även det som anges i det andra stycket i direktivbestämmelsen behöver dock framgå av föreskrifterna. Eftersom det som läggs till är ett undantag från regeln om fasta kassaflöden görs ändringen i punkten 4. På så vis finns reglerna på samma ställe, vilket underlättar tillämpningen.

2.2 Volatilitetsjustering

Finansinspektionens ställningstagande: Formeln i 4 kap. 23 § försäkringsrörelseföreskrifterna ändras så att den överensstämmer med den nya lydelsen av artikel 77 d 4 i Solvens 2-direktivet.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Inga synpunkter har kommit in.

Finansinspektionens skäl: Som förklaras i avsnitt 1.1.2 har formeln för beräkning av volatilitetsjustering i artikel 77 d 4 första meningen i Solvens 2-direktivet ändrats. I formeln finns dels en valutakomponent, dels en landskomponent. Landskomponenten får bara genomslag på volatilitetsjusteringen i vissa fall. Ändringen i direktivet innebär att tröskelvärdet för när landskomponenten aktiveras sänks från 100 till 85 räntepunkter. Det vill säga att för varje relevant land ska volatilitetsjusteringen av de riskfria räntesatserna som avses i artikel 77 d 3 för detta lands valuta ökas med skillnaden mellan den riskkorrigerade landsspreaden och den riskkorrigerade valutaspreaden multiplicerat med två, om denna differens är positiv och den riskkorrigerade landsspreaden är högre än 85 räntepunkter. Enligt skäl 6 i ändringsdirektivet ska ändringen säkerställa att landskomponenten i beräkningen effektivt minskar överdrivna avkastningsdifferenser mellan obligationer i det aktuella landet.

Justeringarna i formeln ska ha införts i nationell rätt senast den 30 juni 2020 och tillämpas senast från den 1 juli 2020.

Bestämmelsen i artikel 77 d 4 har genomförts i 4 kap. 23 § försäkringsrörelseföreskrifterna. För att genomföra den nu aktuella ändringen av direktivet justeras därför formeln i 4 kap. 23 § så att den överensstämmer med den nya lydelsen av direktivet.

2.3 Ansökan om tillstånd att förvärva aktier

Finansinspektionens ställningstagande: En ansökan om tillstånd för juridiska personer att förvärva aktier i ett försäkringsföretag ska innehålla de uppgifter som framgår av vissa bilagor till försäkringsrörelseföreskrifterna.

Remisspromemorian: Förslaget hade samma innehåll.

Remissinstanserna: Inga synpunkter har kommit in.

Finansinspektionens skäl: En ansökan om tillstånd för juridiska personer att förvärva aktier i ett försäkringsföretag ska enligt 10 kap. 4 § de nuvarande försäkringsrörelseföreskrifterna göras genom vissa blanketter, som är bilagor till föreskrifterna. För att det ska bli enklare att ansöka om tillstånd på Finansinspektionens webbplats bör kraven inte vara knutna till vissa blanketter i föreskrifterna. Därför ändras 4 § andra stycket så att kravet på att använda de specifika blanketterna tas bort. I stället anges det att ansökningarna ska innehålla *de uppgifter* som framgår av nämnda bilagor. Detta är också i likhet med vad som redan gäller för fysiska personer enligt 4 § första stycket.

Trots ändringen kan ansökningar även fortsättningsvis göras på blanketterna.

2.4 Tryggandegrunder

Finansinspektionens ställningstagande: Antaganden om dödlighet för ålderspension och sjuklighet när det gäller sjukpension uppdateras i bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder. I antagandena om dödlighet uppdateras parametervärdena utifrån resultatet av dödlighetsundersökningen DUS14 från Försäkringstekniska Forskningsnämnden och Svensk Försäkring. Det införs också nya åldersklasser för personer födda 1990 och senare. Dessutom görs en rättelse av formeln för att beräkna dödlighet för höga åldrar. När det gäller antaganden om sjuklighet ersätts de som är föråldrade med nya antaganden som är baserade på Försäkringstekniska Forskningsnämndens och Svensk Försäkrings sjuklighetsundersökning SUS08.

Remisspromemorian och tilläggsremissen: Förslaget om antaganden om dödlighet som remitterades genom tilläggsremissen var detsamma som den ändring av föreskrifterna som nu görs. Förslaget om antaganden om sjuklighet som remitterades hade en annan formulering i det inledande stycket i förskrifterna, men var i övrigt likalydande.

Remissinstanserna: *SPV* avstyrker de i tilläggsremissen föreslagna antagandena om dödlighet eftersom de i höga åldrar innebär en kortare förväntad återstående livslängd för yngre generationer än för äldre. SPV föreslår också att antagandena om sjuklighet ska beräknas med utgångspunkt i tidpunkten för insjuknande snarare än början av ersättningstiden för sjukpension. *Svenska Aktuarieföreningen* efterfrågar en översyn eller kommentar om rimligheten i de antaganden i tryggandegrunderna som inte ändras, särskilt antagandet om efterlevande.

Finansinspektionens skäl:

Antaganden om dödlighet för ålderspension

De nuvarande antagandena om dödlighet för ålderspension i bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder är indelade i åldersklasser efter födelseår. Den första åldersklassen avser personer födda till och med 1919. Därefter följer olika klasser för personer födda under decennierna 1920-talet, 1930-talet och så vidare fram till en åldersklass som avser personer födda från 1980 och senare.

Antagandena är baserade på Försäkringstekniska Forskningsnämndens dödlighetsundersökning Försäkrade i Sverige – dödlighet och livslängder, prognoser 2007–2050 (DUS06). Till grund för undersökningen ligger data om antal levande respektive dödsfall per ålder, kön och kalenderår, samt försäkringsdata från ett antal större aktörer inom försäkringsbranschen.

En uppföljande undersökning kallad DUS14 genomfördes med data från 2001–2012. Den är baserad på ett större underlag än DUS06. Finansinspektionen bedömer att DUS14 är ett säkrare underlag för antaganden om dödlighet än DUS06. Parametervärdena i dödlighetsantagandena uppdateras därför utifrån

resultatet av DUS14. Beräkningarna av parametervärdena har utförts med samma matematiska metod[4] som i de nuvarande föreskrifterna.

Dessutom införs en ny åldersklass för personer födda 1990 och senare. Syftet är att kunna göra mer rättvisande beräkningar för den ålderskategorin. För att undvika överlappning av åldersklasserna ändras de nuvarande klasserna för personer födda 1980 och senare till att enbart avse personer födda under 1980-talet.

Som *SPV* påpekar innebär Finansinspektionens förslag att den förväntade återstående livslängden för bland annat åldersklasserna 198y och 1990- i höga åldrar blir något kortare än för tidigare åldersklasser, framför allt för män. En av orsakerna till det är att den matematiska metod som har använts för att beräkna parametervärdena innebär en minimering av en viktad kvadratsumma av differenser mellan uppskattade dödlighetsintensiteter och modellens värden, i åldrarna 20–90 år. Viktningen innebär att anpassningen blir säkrast i de åldrar där det finns flest personer att observera. Nackdelen är att anpassningen kan bli mindre träffsäker i åldrar där det finns färre personer kvar i livet, det vill säga i höga åldrar. Dödlighetsundersökningen DUS14 utgick dessutom från en prognos där dödligheten bara minskar fram till år 2050. Därefter är den konstant. Anledningen är att det är allt för osäkert hur länge den nuvarande trenden med ökad medellivslängd kommer att fortsätta. Det bidrar också till avvikelserna i dödlighet för de yngsta åldersklasserna i höga åldrar.

Syftet med tryggandegrunderna är att ge företagen ett underlag för att värdera sina pensionsåtaganden under de närmaste åren. Eftersom de beskrivna avvikelserna främst rör förhållanden långt fram i tiden – då 80-talisterna och yngre åldersgrupper är cirka 80 år – bedömer Finansinspektionen sammantaget att de nya antagandena tills vidare ger ett gott underlag för företagens värderingar. De praktiska effekterna av de beskrivna avvikelserna bedöms också vara mycket små, se avsnitt 3.4.1.

I formeln för beräkning av dödlighetsintensitet μ_x vid åldrar över 97 år är konstanten k felaktig i nuvarande föreskrifter. I stället för *k=0,003* ska det stå *k=0,03*. Finansinspektionen gör därför en korrigering.

Antaganden om sjuklighet för sjukpension

De nuvarande antagandena om sjuklighet för sjukpension tillämpades av ett svenskt försäkringsföretag på 1970- och 1980-talen. De är numera föråldrade. Antagandena innebär en för hög sannolikhet för avveckling av sjukfall efter en lång sjuktid jämfört med resultaten från de senare undersökningarna av sjuklighet som Försäkringstekniska Forskningsnämnden och Svensk Försäkring har genomfört, och som Finansinspektionen aktivt har deltagit i,

[4] För en utförlig beskrivning av beräkningsmetoden, se bilaga 1 till Finansinspektionens motiv-PM avseende införandet av föreskrifterna om tryggandegrunder, FI Dnr 07-2156-200.

kallade SUS08, som avser observationer under perioden 2000–2007, respektive SUS16 som avser perioden 2008–2015.

För att ge mer rättvisande beräkningar ändrar Finansinspektionen antagandena utifrån de senare sjuklighetsundersökningarna. Den nyaste undersökningen av de två, SUS16, stördes dock av att Försäkringskassan under observationstiden genomförde väsentliga förändringar i regelverket för sjukskrivning och ersättningstidens längd. Bland annat infördes en rehabiliteringskedja med den så kallade bortre tidsgränsen på 2,5 år. Det innebar i många fall att utbetalningar av sjukpenning upphörde efter 2,5 år. Personen lämnade då sjukförsäkringen för att delta i ett arbetsintroduktionsprogram vid Arbetsförmedlingen. En betydande del av dessa personer återvände emellertid till sjukförsäkringen. I många försäkringsvillkor finns en koppling till Försäkringskassans bedömning och ersättning, och försäkringsföretagen har hanterat dessa fall på olika sätt. I en del fall betraktades en person som sjuk under hela tiden, det vill säga även medan den deltog i ett arbetsintroduktionsprogram, medan personen i andra fall registrerades som frisk när den började på programmet och därefter som ett nytt sjukfall när den återigen registrerades som sjuk. Det innebär att det i SUS16 i viss utsträckning inte är möjligt att skilja personer som nyligen insjuknat från de som varit sjuka en längre period, men som nått den bortre tidsgränsen och därefter återinträtt i sjukförsäkringen. Finansinspektionen bedömer därför att resultaten från SUS16 inte lämpar sig för prognoser av företagens framtida kostnader för pågående sjukförsäkringsfall. De ändrade antagandena utgår därför från resultaten av SUS08.

Den matematiska formeln för antagandena om avveckling av sjukfall är bestämd utifrån de uppgifter om faktisk avveckling som samlades in genom SUS08 från ett antal försäkringsföretag. Datamaterialet som användes omfattar omkring 10 000 sjukfall och avser obligatoriskt tecknad sjukförsäkring. Därefter har funktioner ur en viss funktionsklass anpassats till observationerna. Denna funktionsklass har bestämts utifrån kännedom om hur och varför avveckling sker. Exempelvis avvecklas vissa sjukfall snabbt, som influensa, medan andra sjukfall, som hjärnskador, generellt pågår under en längre tid. En del sjukfall avvecklas inte genom tillfrisknande utan genom död. Funktionsklassen innehåller ett antal parametrar: 13 parametrar för män och 13 parametrar för kvinnor. Parametrarna har skattats genom att välja de som minimerar det kvadratiska avståndet mellan kurvorna från det observerade materialet och funktionerna.[5]

[5] För en närmare bakgrund till undersökningen och den matematiska modellen med parametrar, se Sjuklighetsundersökning inom svensk försäkring, insjuknande och avveckling 2000–2007 – En studie av Försäkringstekniska Forskningsnämnden, Sveriges Försäkringsförbund, 2011, ISBN 978-91-633-8009-9 (SUS08-rapporten). Rapporten finns i digitalt format på https://www.svenskforsakring.se/aktuellt/publikationer/sjuklighetsundersokning-inom-svensk-forsakring/

I förslaget var variabeln *x* definierad som arbetstagarens ålder vid början av ersättningsperioden. Som *SPV* påpekar ska emellertid *x* vara definierat som arbetstagarens ålder vid insjuknandet, i enlighet med definitionerna i SUS08.

Övriga antaganden

Svenska Aktuarieföreningen efterfrågar en översyn av, eller kommentar om, de övriga antagandena i bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder. Detta gäller särskilt antagandena om efterlevande eftersom de har varit oförändrade under lång tid. Finansinspektionen instämmer i att även övriga antaganden bör ses över med jämna mellanrum. Det finns emellertid inte utrymme att göra en sådan översyn inom det här regelprojektet.

2.5 Ikraftträdande

Finansinspektionens ställningstagande: Föreskrifterna träder i kraft den 1 juni 2020. När det gäller bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder får företagen dock fortsätta att tillämpa den lydelse av bilagan som gällde före ikraftträdandet, för räkenskapsår som avslutas senast den 31 december 2020.

Remisspromemorian: Förslaget var att föreskrifterna skulle träda i kraft den 6 maj 2020, och att den ändrade bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder skulle tillämpas första gången för räkenskapsår som avslutas den 31 december 2020 eller närmast därefter.

Remissinstanserna: *SPV* anser att det är mer lämpligt att ändringarna i bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder, i likhet med vad som gäller för de ändrade antaganden om räntefot som Finansinspektionen fastställer varje år, ska tillämpas för räkenskapsår som avslutas efter den 1 januari 2021 men att de får tillämpas även för räkenskapsår som avslutas senast den 31 december 2020.

Finansinspektionens skäl: Finansinspektionen instämmer i *SPV:s* bedömning att det bör finnas en flexibilitet i övergången mellan de nuvarande föreskrifterna och de nya. Föreskrifterna ska därför träda i kraft den 1 juni 2020, men bilagan till föreskrifterna om tryggandegrunder får fortsätta att tillämpas i den lydelse som gällde före ikraftträdandet för räkenskapsår som avslutas senast den 31 december 2020.

3 Konsekvenser

3.1 Matchningsjustering

3.1.1 Konsekvenser för företag

Ändringen i förutsättningarna för att använda matchningsjustering i 4 kap. 15 § försäkringsrörelseföreskrifterna innebär marginellt ökade möjligheter för försäkringsföretag att använda sig av en matchningsjusterad riskfri

räntestruktur när de beräknar bästa skattning av försäkringsåtaganden vid beräkningen av försäkringstekniska avsättningar. Alla försäkringsföretag som tillämpar försäkringsrörelseföreskrifterna berörs i och för sig av ändringen. Det är dock bara försäkringsföretag som söker eller har fått tillstånd av Finansinspektionen att använda matchningsjustering när de beräknar bästa skattning av livförsäkringsåtaganden, inbegripet liv- och sjukräntor från skadeförsäkringskontrakt, som tillämpar de berörda reglerna. De senaste åren har inget försäkringsföretag som står under Finansinspektionens tillsyn använt matchningsjustering. Ändringen är inte av en sådan betydelse att den väntas innebära någon förändring i detta avseende. Därför bedömer Finansinspektionen att den får mycket liten eller ingen betydelse. Föreskrifterna väntas därför inte innebära några kostnadskonsekvenser för företagen. Någon särskild hänsyn till små företag behöver således inte heller tas.

Finansinspektionen bedömer inte att det finns behov av speciella informationsinsatser eller att någon särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande.

3.1.2 Konsekvenser för konsumenter och för Finansinspektionen

Eftersom föreskrifterna inte bedöms leda till någon förändring i antalet företag som använder matchningsjustering väntas de inte innebära några konsekvenser för konsumenter eller för Finansinspektionen.

3.1.3 Konsekvenser om ändringarna inte genomförs

Om ändringarna inte skulle införas har Sverige inte fullt ut genomfört Solvens 2-direktivet. Det kan bland annat leda till att kommissionen väcker talan mot Sverige för fördragsbrott, se artikel 258 i Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt (FEUF).

3.2 Volatilitetsjustering

3.2.1 Konsekvenser för företag

Som förklaras i avsnitt 2.2 innebär ändringen i formeln för att beräkna volatilitetsjustering ett ökat genomslag för landskomponenten i beräkningen. Det vill säga att den riskkorrigerade räntedifferensen som avser land kan få en påverkan i fler fall än tidigare. Konsekvensen är att volatilitetsjusteringen ökar i vissa fall, vilket kan minska storleken på de försäkringstekniska avsättningarna för de försäkringsföretag som använder en volatilitetsjusterad riskfri räntestruktur. En konsekvens av det är i sin tur en ökad solvens genom ökad kapitalbas och lägre solvenskapitalkrav, när kravets beräkning beror på de försäkringstekniska avsättningarna.

På motsvarande sätt som förklaras i fråga om matchningsjustering i avsnitt 3.1, kan alla försäkringsföretag som tillämpar försäkringsrörelseföreskrifterna beröras av ändringen. Det är dock bara försäkringsföretag som använder

volatilitetsjustering som tillämpar de berörda reglerna. Under 2018 var det bara tre försäkringsföretag under Finansinspektions tillsyn som tillämpade volatilitetsjustering, varav ett större livförsäkringsföretag (5–10 procents marknadsandel sett till försäkringstekniska avsättningar), ett mindre livförsäkringsföretag (mindre än en procents marknadsandel sett till försäkringstekniska avsättningar) och ett mindre skadeförsäkringsföretag (mindre än en procents marknadsandel sett till premieinkomster).

Finansinspektionen bedömer att ändringen kommer att få mycket små praktiska konsekvenser, eftersom det handlar om en liten förändring i beräkningen. En möjlig konsekvens av ändringen är att fler försäkringsföretag bedömer att volatilitetsjustering är fördelaktig och börjar tillämpa en sådan. Men eftersom ändringen är liten väntas i nuläget inte någon ökning av antalet försäkringsföretag som tillämpar volatilitetsjustering. I framtiden kan dock volatilitetsjusteringen komma att få större påverkan på försäkringstekniska avsättningar, kapitalbas och solvenskapitalkrav. Det kan i sin tur innebära att antalet försäkringsföretag som använder volatilitetsjustering ökar. Detta bör dock i så fall snarare ses som en effekt av förändringar i omvärlden än en konsekvens av föreskrifterna.

Eftersom ändringen väntas få liten praktisk betydelse bedömer Finansinspektionen att någon särskild hänsyn till små företag inte behöver tas.

Det finns inte heller behov av speciella informationsinsatser, och någon särskild hänsyn behöver inte tas vad gäller tidpunkten för ikraftträdande.

3.2.2 Konsekvenser för konsumenter och för Finansinspektionen

Eftersom det är en liten ändring med begränsad praktisk effekt väntas föreskrifterna inte innebära några särskilda konsekvenser för konsumenter eller för Finansinspektionen.

3.2.3 Konsekvenser om ändringarna inte genomförs

Om ändringarna inte införs kommer Sverige inte att ha genomfört Solvens 2-direktivet fullt ut. Det kan bland annat leda till att kommissionen väcker talan mot Sverige för fördragsbrott, se artikel 258 i FEUF.

3.3 Ansökan om tillstånd att förvärva aktier

3.3.1 Konsekvenser för företag

Föreskrifterna berör alla juridiska personer som vill förvärva andelar i ett försäkringsföretag i en sådan omfattning att innehavet blir kvalificerat. De gäller också vid förvärv som innebär att ett redan kvalificerat innehav ökar i viss omfattning (1 kap. 15 § och 15 kap. 1 § FRL).

Att kravet på att använda vissa blanketter vid ansökan om förvärvstillstånd tas bort underlättar möjligheterna att i framtiden göra en sådan ansökan via Finansinspektionens webbplats. Föreskrifterna innebär alltså att det blir enklare

för juridiska personer att ansöka om förvärvstillstånd. Föreskrifterna kommer dock inte att få någon större påverkan på kostnader, tidsåtgång eller verksamhet i övrigt för de juridiska personer som ansöker eftersom ändringarna inte påverkar vilka uppgifter som ska lämnas.

Finansinspektionen bedömer att föreskrifterna inte påverkas av Sveriges medlemskap i EU. Myndigheten anser inte heller att det finns behov av speciella informationsinsatser, att föreskrifterna har någon påverkan på konkurrensförhållanden, eller att särskild hänsyn behöver tas vad gäller små företag eller tidpunkten för ikraftträdande.

3.3.2 Konsekvenser för konsumenter och för Finansinspektionen

Föreskrifterna rör endast ansökningar från juridiska personer. Ansökningar från fysiska personer påverkas inte. Föreskrifterna väntas därför inte innebära några konsekvenser för konsumenter.

Finansinspektionen förväntar sig kortare handläggningstider för de ansökningar om förvärvstillstånd som kommer in till myndigheten, i vart fall när ett system för webbaserade ansökningar är i bruk. Detta eftersom myndighetens manuella hantering av ansökningar då bör minska. Ändringarna innebär emellertid att ansökningar tillåts i valfritt format, varför det finns en risk att handläggningen i enskilda fall kan försvåras vid exempelvis ansökningar i fritextformat. Enligt Finansinspektionens bedömning är det dock inte troligt att sådana ansökningar kommer att göras i någon större omfattning.

3.3.3 Konsekvenser om ändringarna inte genomförs

Om ändringarna inte genomförs uteblir de ovan beskrivna förenklingarna för juridiska personer att ansöka om förvärvstillstånd. Dessutom försvåras Finansinspektionens arbete med att möjliggöra ansökningar via myndighetens webbplats.

3.4 Tryggandegrunder

3.4.1 Konsekvenser för företag

Finansinspektionen utövar inte tillsyn över de företag som tillämpar tryggandegrunderna. Det är därför svårt att närmare ange hur många eller vilka företag som berörs av ändringarna. Det är därför också svårt att bedöma konsekvenserna av förändrade antaganden, som i sin tur har orsakats av förändringar i omvärlden.

Ändringarna i antaganden om dödlighet för ålderspension väntas få små praktiska konsekvenser, eftersom de nya antagandena är snarlika de som nu ersätts. Det beror på att den dödlighetsundersökning (DUS14) som de nya antagandena är baserade på inte skiljer sig i någon större utsträckning från den som låg till grund för de nuvarande antagandena (DUS06). Vissa skillnader finns dock. Beräkningar av dödlighetsintensitet med utgångspunkt i DUS14

leder till något högre dödlighetsintensitet än med DUS06 i vissa åldersklasser. Effekten blir störst i höga åldrar. Det innebär att en tillämpning av de nya antagandena resulterar i något lägre kapitalvärden och därmed lägre pensionsavsättningar.

Införandet av nya åldersklasser för personer födda 1990 och senare väntas inte heller få några stora praktiska konsekvenser. En tillämpning av de nya parametervärdena för den gruppen ger ungefär samma värden som för den föregående åldersklassen 198y.

Som *SPV* påpekar, och som förklaras i avsnitt 2.4.1, innebär de nya antagandena att dödlighetsintensiteten i höga åldrar för yngre åldersklasser i vissa fall överstiger den för äldre åldersklasser. Bland annat överstiger dödlighetsintensiteten för kvinnor födda 1990 och senare föregående åldersklass i vissa åldrar över 60 år. Avvikelserna är dock små. Det finns också liknande avvikelser för män i åldrar över 80 år. Även de avvikelserna är små. Avvikelserna rör alltså förhållandena för de yngsta generationerna tiotals år i framtiden. Effekten på företagens avsättningar blir därför liten, beroende dels på att dessa bestånd är relativt små och att individerna hittills har intjänat relativt låga pensionsförmåner, dels på att värdena på förmånerna så långt fram i tiden är kraftigt diskonterade.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att ändringarna i antagandena om dödlighet kommer att få ganska små konsekvenser i praktiken.

Ändringen i parametern *k* påverkar endast beräkningen av dödlighet för personer som är 98 år eller äldre. För denna kategori innebär förändringen att antagandena om dödlighet blir marginellt högre. Det finns få personer i dessa åldrar, och de har generellt små belopp kvar i pensionskapital. Den praktiska effekten av ändringen är därför mycket liten.

När det gäller antagandet om sjuklighet för sjukpension ger en tillämpning av de nya formlerna mer betydande skillnader jämfört med de antaganden som ersätts. Den beräknade sannolikheten att kvarstå som sjuk är högre med de nya antagandena, med långsammare avveckling av sjukfallet, än tidigare. Det innebär att avsättningarna för sjukförsäkring blir högre. Finansinspektionens uppfattning är ändå att ändringarna sannolikt får begränsade praktiska konsekvenser, eftersom en stor andel av de företag som berörs tros ha tecknat försäkring för denna risk. För de företag som inte har tecknat en sådan försäkring är en tänkbar konsekvens av ändringarna att de väljer att försäkra sina pensionsåtaganden.

De ändrade antagandena innebär inte några direkta konsekvenser för företagen i fråga om de verkliga utbetalningarna.

Eftersom arbetsgivare som tryggar pension genom särskild redovisning av pensionsskuld eller genom avsättning av medel till pensionsstiftelser inte rapporterar till Finansinspektionen påverkar ändringarna inte heller kostnader för sådan rapportering eller redovisning.

Finansinspektionen bedömer inte att föreskrifterna påverkas av Sveriges medlemskap i EU. Finansinspektionen bedömer att det inte heller finns behov av speciella informationsinsatser eller att någon särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande av reglerna.

3.4.2 Konsekvenser för övriga

Eftersom de ändrade antagandena inte innebär några direkta konsekvenser för de verkliga utbetalningarna, väntas de inte innebära några särskilda konsekvenser för konsumenter. Eftersom de företag som berörs inte rapporterar till Finansinspektionen påverkas inte heller myndigheten av ändringen.

Tryggandegrundernas antagande om dödlighet används för närvarande även av Pensionsmyndigheten i den så kallade prognosstandarden för tjänstepension. Värdet av att antagandena blir mer rättvisande uppväger enligt Finansinspektionens bedömning de kostnader för ändringar som bland andra Pensionsmyndigheten kan få. Kostnaderna för Pensionsmyndigheten bedöms också vara obetydliga.

Mer rättvisande beräkningar innebär också en mer rättvisande redovisning av åtagandena, vilket ger ett bättre underlag för alla intressenter som tar del av finansiella rapporter från de företag som använder tryggandegrunderna för beräkning av pensionsskulden.

3.4.3 Konsekvenser om ändringarna inte genomförs

Om ändringarna inte genomförs kommer företagens beräkningar av pensionsåtaganden att vara något mindre rättvisande än med ändringarna, utifrån resultaten av den senaste dödlighetsundersökningen (DUS14). Antagandena om dödlighet som avser personer födda 1990 och senare kommer också att vara samma som för personer födda under 1980-talet. Detta trots att DUS14 tyder på att dödligheten för de båda åldersklasserna skiljer sig åt, om än marginellt. Om ändringarna inte genomförs riskerar också avsättningarna för sjukpension att vara för låga jämfört med den verkliga risken kopplad till sådana utfästelser.